

# **Val 2022**

## **– slutrapport av valprojektet samt utvärdering**

Susanne Wallgren

Valsamordnare

Administrativa sektionen

Kommunstyrelsens förvaltning

# Innehåll

<b>Val 2022</b>	<b>0</b>
<b>Sammanfattning</b>	<b>3</b>
<b>Inledning</b>	<b>5</b>
Bakgrund	5
Mål	5
Avgränsningar	6
Metod	7
Material	7
<b>Genomförande av delprocesserna</b>	<b>8</b>
Rekrytering/bemannning	8
Genomförande	8
Avvikelser och reflektioner	9
Förbättringsförslag	10
Utbildning	10
Genomförande	10
Avvikelser	11
Reflektioner	11
Förbättringsförslag	12
Lokaler	12
Genomförande	12
Avvikelser	13
Säkerhet	13
Genomförande	13
Avvikelser	14
Förbättringsförslag	14
Logistik	14
Genomförande	15
Avvikelser	15
Förbättringsförslag	16
Kommunikation	16
Yttre skyltning	17
Genomförande av kommunikationsinsatser	17
Avvikelser	18
Reflektioner	20
Förbättringsförslag	20
Service till väljarna	21
Genomförande	21
Avvikelser	21
Förtidsröstning	22
Reflektioner och avvikelser	23

Förbättringsförslag	24
Valhelg	24
Genomförande	24
<i>Valdagen</i>	25
Avvikelse	26
Valnämndens preliminära rösträkning/onsdagsräkning	27
Reflektioner	27
Förbättringsförslag valhelg och onsdagsräkning	27
<b>Utvärdering av organisationen</b>	<b>29</b>
Projektorganisationen	29
Styrgruppen	29
Valkansliets samarbete och arbetssätt	29
Organisation före projektets start	30
Reflektioner och avvikelser	30
Ökat valdeltagande	31
Förbättringsförslag	32
<b>Enkät till röstmottagare</b>	<b>33</b>
<b>Slutsatser och rekommendationer</b>	<b>35</b>
<b>Bilaga: Valnämndens utvärdering - synpunkter och förslag</b>	<b>37</b>
Logistik	37
Lokaler	38
Valdagen	38
Kommunikation	39
Säkerhet	39
Bemanning och rekrytering	40
Utbildning	40
Valnatt och valnämndens preliminära rösträkning	40
Förtidsröstning	40
Synpunkter till Valmyndigheten	41

# Sammanfattning

Valprojektet startade i maj 2022 och det övergripande målet i projektplanen har varit att de allmänna valen 2022 ska genomföras på ett rättssäkert, effektivt och transparent sätt. Det övergripande målet samt de sex effektmålen i projektplanen bedöms ha uppnåtts.

Förberedelser på ledningsnivå samt i valnämnden påbörjades under 2021, men det praktiska arbetet med valen startade först i januari 2022. En tjänstemannaorganisation som normalt behövs för ett valarbete i Huddinge kommuns storlek var då inte på plats. Bitvis var valkansliet underbemannat och har fått hantera fler arbetsuppgifter än vad som är hållbart i längden.

Stödet från berörda förvaltningar och sektioner gällande valarbetet var inledningsvis svagt. Ledande tjänstemän ansvariga för att tillsätta personella resurser till valkansliet slutade. Eftersom kommunledningen i maj ansåg att valarbetet måste intensifieras blev det till ett projekt. Till projektet tillsattes en styrgrupp, projektledare och projektgrupp för att för att driva på valarbetet i högt tempo. Projektet innebar arbetsresursmässigt en förstärkning samtidigt som det innebar ett omtag gällande vissa delar, såsom inventering av lokaler.

Kommunens valnämnd, det ansvariga politiska organet för val, har fattat samtliga övergripande beslut kring valets planering och genomförande.

Valkansliet uppnådde målet att bemanna och utbilda samtliga av Huddinges 64 valdistrikt med åtta röstmottagare plus en rösträknare efter klockan 20.00 på valdagen, samt ett 60-tal röstmottagare till de tio förtidsröstningslokalerna. Dessutom rekryterades 140 reserver. Detta innebär en rekrytering av 780 personer inklusive reserver, varav totalt 645 arbetade i valen 2022.

Cirka 750 personer utbildades anpassade efter sina roller i valen. Utbildningen utgick från Valmyndighetens material med tillägg av lokala instruktioner. Utvärderingen visar att mer praktiska inslag i utbildningen önskas.

Den mest intensiva perioden i valarbetet är några veckor före valdagen då förtidsröstning, utbildning och förberedelser inför valdagen pågår parallellt. Perioden innebar en del utmaningar för valkansliet med frågor, utkörning av material samt frånvaro av teknisk support på plats i lokalerna. Erfarenheter från val 2022 visar att organisationen under denna period är i behov av att ändras och/eller förstärkas.

Röstmottagningen i de tio förtidsröstningslokalerna löpte på som planerat under två och en halv vecka innan valdagen. Under valen 2022 utökades förtidsröstningens öppettider med 84 timmar jämfört med valet 2018, med syfte att öka möjligheten att rösta på olika tider och platser. Bemanningen förstärktes också under förtidsröstningens sista vecka för att möta det ökade trycket. Lördagen före valdag uppstod köer på eftermiddagen till vissa förtidsröstningslokaler. Postnords hämtning och sortering av förtidsrösterna leverans till valdistrikten på valdagen bedöms ha fungerat väl.

Lokalerna som användes föregicks av inventeringar ur utrymmes-, säkerhets- och tillgänglighetsperspektiv. Från och med maj samordnades, inventerades och

anpassades samtliga lokaler. Röstmottagarenkäten visar att både röstnings- och vallokaler fungerade bra i stort. Dock var ett par röstningslokaler för små för att ha flera stationer med valsedelsställ. Bland röstmottagarnas önskemål i enkäten både på valdag och i förtidsröstning fanns förbättrad skyltning, tillgång till personalutrymmen och några angav mer utrymme i lokalen.

Lördagen före valdag uppstod logistikproblem med namnvalsedlar som partierna skulle lämna till valdistrikten. Personal på vissa av skolorna var inte i lokalerna som planerat. Det löstes genom att anlita röstmottagare på plats i lokalerna.

Valdagen genomfördes enligt plan och röstmottagningen skedde på ett rättssäkert sätt. Ingen blev nekad att rösta och inga betydande incidenter inträffade.

Huddinge hade generellt inte långa köer. Det inkom rapporter från en vice ordförande i ett valdistrikt och från ledamot i valnämnden om att utanför två vallokaler framförde ett parti sitt budskap i den propagandafria zonen. Dessa kunde hänvisas till att stå på en annan plats.

För valkansliets del var det högt tryck att under morgonen ringa in reserver och att under dagen besvara röstmottagarnas frågor per telefon. Valnämndens arbetsutskott besökte samtliga vallokaler. Några valdistrikt behövde vägledning för att kunna följa den av valnämnden beslutade ordningen på valsedlarna i ställen. För att hålla ordning på mängden valsedlar var det i Huddinge obligatoriskt att redovisa att regelbundna kontroller av ordningen i ställen gjorts.

Valmyndigheten har i en eftervalsanalys rapporterat om det generella problem som mängden valsedlar orsakar. Dessa skapar förvirring hos väljarna och problem för röstmottagarna att hålla ordning i ställen. Att det var så även i Huddinge framkom i de frågor som röstmottagarna ställde samt i de synpunkter som väljare förde fram. Valnämnden och dess kansli instämmer i Valmyndighetens förslag att valsedelssystemet behöver ses över.

Med hänvisning till de erfarenheter som beskrivs i rapporten redovisas ett antal förbättringsförslag till kommande val i respektive avsnitt. De viktigaste av dessa förbättringsförslag är:

- Innan val 2024 se över valorganisationen utifrån utvärdering och rapporten *Genomföra allmänna val i Huddinge kommun* med processkartläggning från 2021 och besluta om hur organisationen ska se ut.
- Eftersträva att hitta en lokal för ett nytt valförråd till val 2024.
- Starta förberedelserna minst ett år innan valet/valen.
- Förankra valorganisationen i kommunledningen samt att den ska bemannas med personal från de delar av kommunen som behövs.
- Se till att bemanningen av nyckelroller sker tidigt och att dessa frigörs från ordinarie arbetsuppgifter.
- Lägga till praktiska inslag i utbildningen och ta bort onödiga upprepningar.
- Återinföra en manual för avprickning i röstlängd.
- Större och bättre placerade yttre skyltar samt professionell inre skyltning.
- Förbättra logistiken kring partiernas namnvalsedlar.
- Förtydliga ordningen i valsedelsställena, både för röstmottagare och väljare.

# Inledning

## Bakgrund

Den 11 september 2022 genomfördes allmänna val i Sverige för riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige för mandatperioden 2022–2026. Denna rapport beskriver genomförandet av valen och förbättringsförslag, utvärdering av organisationen samt röstmottagarnas utvärdering,

På nationell respektive regional nivå ansvarar Valmyndigheten och länsstyrelserna för genomförande av valen i Sverige. Valnämnden i Huddinge kommun är lokal valmyndighet.

Valnämnden ansvarar för planering och genomförande av allmänna val, val till Europaparlamentet samt kommunala folkomröstningar. Kommunen förordnar och utbildar röstmottagare, ser till att det finns vallokaler och har hela ansvaret för förtidsröstningen inom kommunen. Valnämnden har vidare ansvar för såväl den preliminära rösträkningen på valnatten som den rösträkning som genomförs onsdagen efter valdagen. Till sin hjälp har valnämnden tjänstemän som bildar ett valkansli, vilket också benämns som projektgrupp i denna skrivelse.

Rapporten har tagits fram på uppdrag av biträdande kommundirektör Åsa Heribertsson och ska beslutas av styrgruppen av projekt val 2022.

Utgångspunkten för rapporten är den av styrgruppen godkända *Projektplan för genomförande av allmänna val 2022*. Till det ursprungliga uppdraget har andra delar tillkommit som utvärdering av valorganisationen, rekommendationer samt röstmottagarnas utvärdering. I och med att utvärdering av valorganisationen ingår beskrivs även översiktligt valarbetet innan projektet kom till. Till rapporten läggs valnämndens egen utvärdering av valen som en bilaga.

Inledningsvis uppdrogs projektledaren att skriva slutrapporten. Senare utökades uppdraget och uppdrogs valsamordnaren.

## Mål

Valprojektet startade i maj 2022 och det övergripande målet i projektplanen har det övergripande målet varit att de allmänna valen 2022 ska genomföras på ett rättssäkert, effektivt och transparent sätt. Det övergripande målet samt de sex effektmålen i projektplanen bedöms ha uppnåtts.

Med rättssäkert avsågs att arbetet genomförs i enlighet med de krav som följer av tillämpliga lagar och förordningar samt Valmyndighetens ställningstaganden och rekommendationer.

Med effektivt avsågs att arbetet i valkansliet genomförs så snabbt möjligt, utan att använda mer resurser än vad uppdragen kräver, och med ett nära samarbete mellan kommunens förvaltningar och valkansliet. Även röstmottagningen skulle genomföras med ett så effektivt väljar- och röstflöde som möjligt.

Med transparent menades att valen genomförs enligt de principer om öppenhet och transparens som är angivet i de författningar som reglerar hur val ska utföras.

Exempelvis anger vallagen att de väljare som så önskar, ska kunna närvara i vallokalen vid rösträkningen.

### *Effektmål*

Projektet skulle enligt projektplanen uppnå följande effektmål:

- att väljarna upplever att de har blivit väl bemötta och att deras röster blivit hanterade och mottagna på ett professionellt sätt,
- att väljarna känner sig säkra i vallokaler och röstningslokaler med hänsyn dels till respekten för väljarnas rätt att rösta utan insyn (den s.k. valhemligheten), dels till eventuell smittspridning av covid-19,
- att väljarna upplever att de har goda möjligheter att rösta med hänsyn till öppettider och lokalisering av val- och röstningslokaler,
- att väljarna upplever att de kan komma i kontakt med röstmottagare och andra valarbetare om de har frågor om valen,
- att väljarna har ett högt förtroende för Huddinge kommuns sätt att arrangera de allmänna valen, samt
- att valkansliet får stöd och hjälp från berörda förvaltningar vid förberedelser och genomförande av 2022 års allmänna val.

### *Projektmål*

- Projektets mål var att genomföra allmänna val på ett rättssäkert, effektivt och transparent sätt.

## **Avgränsningar och metod**

### **Avgränsningar**

Projektets genomförande har primärt styrts av bestämmelserna i vallagen (2005:837), men även andra författningar har påverkat projektet. Vidare har Valmyndigheten beslutat om ställningstaganden som ger stöd till lokala valmyndigheter. Beslut från Valprövningsnämnden ger också vägledning i olika frågor. Valmyndigheten producerar härutöver handledningar och handböcker för hjälp och stöd till valadministrationen.

Projektet har inbegripit uppdraget att säkerställa att tillgängliga vallokaler och röstningslokaler används så att väljarna upplever att de har goda möjligheter att rösta. Projektet skulle även informera väljarna om var, när och hur de kan rösta.

Projektet avgränsades i planen såtillvida att projektet inte omfattade insatser som syftar till att mobilisera väljare till valurnorna. Valkansliet och de tjänstemän som arbetade med att genomföra allmänna val var politiskt obundna. För att upprätthålla väljarnas förtroende för valens genomförande samt valresultatets legitimitet har valkansliets strävan varit att arbeta för att säkerställa en likabehandling av de politiska partierna.

Mot bakgrund av nu nämnda förhållanden har valkansliet inte ägnat sig åt uppgifter som innebär att aktivt arbeta för att höja valdeltagandet. Det är enligt projektplanen kommunens politikerns och politiska partiers uppgift att mobilisera väljare och uppmuntra väljarna att rösta. Vissa aktiviteter har dock valkansliet och

kommunikationssektionen genomfört som kan bidra till ökat valdeltagande. Dessa tas upp i avsnittet om kommunikation och valorganisation.

## Metod

För att kunna arbeta så snabbt och effektivt som möjligt, valde projektgruppen en agil projektledning. Detta innebar följande:

- De tjänstemän som valts ut för att arbeta i projektgruppen arbetade heltid i projektet. Några i projektgruppen arbetade deltid med valarbetet.
- Tjänsteman som utsågs som ansvarig för en delprocess ansvarade också för att driva arbetet inom sitt ansvarsområde med stöd från valchefen och projektledaren.
- Projektstyrningen var flexibel. Fokus låg på de processer som för tillfället hade störst behov av insatser. Därför gjordes korta, tidvis dagliga, avstämningar mellan projektledare och projektgrupp.
- Syftet med täta avstämningar var att lösa frågor snabbt för att hålla en hög arbetstakt i projektarbetet.
- Medlemmarna i projektgruppen behövde arbeta nära varandra eftersom de olika delprocesserna är tätt förknippade och beroende av varandra. Härtill kom att tidsramen för projektet innebar att det saknades utrymme för att en delprocess skulle avvakta resultatet i en annan delprocess.
- Projektet nyttjade en så kallad kanbantavla i Teams för att strukturera upp aktiviteter med en utsedd delprocessledare. Aktivitet eskalerades till projektledaren om tidplanen inte kunde hållas.
- Valkansliet tilldelades ett gemensamt projektrum i kommunalhuset under projekttiden för att effektivisera arbetet.

## Material

Materialet till slutrapporten är hämtat från valkansliets rapporter om delprocessernas genomförande, avvikelser, reflektioner och förbättringsförslag till kommande val. Synpunkterna har sammanställts utifrån de delprocessansvarigas beskrivningar. Vidare ingår styrgruppen för projektets synpunkter kring valorganisationen. Röstmottagare har utvärderat valen i en enkät som sammanfattas i ett avsnitt. Valnämnden lämnar en särskild skrivelse som bilaga till rapporten, för att särskilja de förtroendevaldas och tjänstepersonernas synpunkter.



# Genomförande av delprocesserna

Nedan beskrivs genomförande av samtliga delprocesser, reflektioner, avvikelser och förbättringsförslag. Varje delprocess har en egen rubrik där detta beskrivs.

## Rekrytering/bemanning

### Genomförande

Rekryteringsarbetet för val 2022 inleddes i slutet av januari 2022. Vägledande vid rekryteringen var de villkor som valnämnden den 16 februari beslutade att röstmottagarna skulle uppfylla i 2022 års val. Förutom krav på att man ska ha fyllt 18 år och ha genomgått den obligatoriska utbildningen för röstmottagare, angavs att röstmottagaren ska vara noggrann samt ha ett gott bemötande och samarbetsförmåga. Vidare ska röstmottagaren tala och förstå svenska och flerspråkighet bedömdes vara meriterande. Till detta kommer att röstmottagare som förekommer på valsedlar i Huddinge inte får arbeta som röstmottagare samt att ordförande och vice ordförande i samma valdistrikt inte får vara släkt.

Valkansliet uppnådde målet att bemanna samtliga av Huddinges 64 valdistrikt med åtta röstmottagare plus en rösträknare efter klockan 20.00 på valdagen, samt röstmottagare till de tio förtidsröstningslokalerna, det vill säga fyra till nio röstmottagare per lokal. Dessutom rekryterades 140 reserver. Detta innebar en rekrytering av 780 platser inklusive reserver varav totalt 645 arbetade i val 2022. Närmare bestämt tjänstgjorde 514 röstmottagare i vallokal, 66 personer i förtidsröstningen samt 64 rösträknare i vallokal.

Bemanningen innebar en förstärkning med en extra röstmottagare per distrikt samt en rösträknare på kvällen i samtliga distrikt jämfört med tidigare val. Detta beslutades av valnämnden den 12 maj och medförde ett större rekryteringsbehov och fler arbetsinsatser.

Till val 2022 rekryterades röstmottagare bland de som jobbat i val tidigare samt genom flera hundra intresseanmälningar som kom in till valkansliet. För att kvalitetssäkra nya röstmottagare intervjuades cirka 285 intresseanmälda. Tio till tolv personer kallades till en intervju om 50 minuter. I maj genomfördes med stöd av HR tio gruppintervjuer, vilket senare utökades till ytterligare 25 intervjuer samt ett 40-tal individuella telefonintervjuer. Beräknat antal nedlagda timmar inklusive arbete innan och efter de 75 intervjuerna uppgår till cirka 100 timmar fördelat på två personer i valkansliet, samt HR som la ned cirka 15 timmar.

Cirka hälften av dem som jobbat i EU-valet 2019 tackade nej till erbjudandet om uppdrag i årets val. Bland de som uppgav anledning till att de tackat nej var det alltifrån att de flyttat till att de bedömde att de inte orkade på grund av hälsa eller hög ålder.

Då behovet av nyrekryteringar var relativt stort genomfördes tillsammans med kommunikationsavdelningen rekryteringskampanjer under vår och sommar genom bland annat annonser i egna kanaler och sociala medier.

Två personer i valkansliet har arbetat med rekrytering och bemanning i samband med detta val; valsamordnaren delvis sedan slutet av januari och på heltid sedan maj samt en valadministratör på heltid från april till september. Valsamordnaren utsågs vid projektets start i maj till ansvarig för rekrytering och bemanning och utbildning.

En del av rekryterings- och bemanningsarbetet är att lägga in uppgifter i det valadministrativa systemet Kaskelot. Där registreras samtliga kandidaters kontaktuppgifter och intresseanmälningar för att jobba i val. En annan betydande del är att kommunicera med kandidater till de olika rollerna. I bemanningsarbetet ingick att säkerställa att samtliga roller genomgått såväl en fysisk kurs som Valmyndighetens webbutbildning.

Valkansliet la scheman för förtidsröstningens drygt 50 röstmottagare i tio lokaler. Inför förtidsröstningsperioden ägnades en del tid av bemanningsarbetet till att ringa in ersättare i förtidsröstningen. Under förtidsröstningsperioden från och med 24 augusti avlastades valkansliet delvis av arbetsledare i förtidsröstningslokalerna som enligt överenskommelse skulle sköta dessa arbetsuppgifter.

Valkansliet tog vid rekrytering av reserver höjd för att röstmottagare av olika anledningar löpande fram till valdagen kan komma att avsäga sig sitt uppdrag i valen. Dock saknades överföring av information till 2022 års valkansli om hur många och när avhoppen gjordes från valen 2018 och 2019. Efter att ha nått full bemanning i samtliga valdistrikt i början av juli kom det cirka fyra veckor innan valdagen flera avhopp i veckan för att öka ytterligare sista veckan. En majoritet av de som uppgav anledning till sitt avhopp att de var sjuka eller förkylda. Ersättare tillsattes bland de 90 reserver som utbildats. De bland dessa reserver som tackade nej till arbete på valdagen fick ingen ersättning för att vara reserv.

#### Avvikelser och reflektioner

Till följd av bland annat lagkrav att valsedelsställ ska vara avskärmade och besökas en och en samt Valmyndighetens rekommendationer kring säkerhet beslutades om en utökad bemanning med en röstmottagare och en rösträknare i årets val jämfört med val 2019. Detta ledde till ett behov av utökade insatser inom rekrytering och bemanning, bland annat fler rekryteringskampanjer och intervjuer.

Ordförande är en roll som det är relativt svårt att rekrytera på grund av det stora ansvaret. Det bör övervägas hur rollen kan göras mer attraktiv och titta på andra kommuners lösningar. Exempel på sådana lösningar är att inrätta nya roller som avlastar ordföranden.

Under sista veckorna före valdagen var det oväntat många som avsåg sig sin placering som röstmottagare och sista veckan var det cirka 8-10 personer varje dag. Att så många avhopp skedde i ett så pass sent skede är viktig kunskap att ha med sig till kommande val. Till följd av sena avhopp som ägde rum efter att sista utbildningen hållits kunde inte deltagande i den obligatoriska fysiska utbildningen krävas utan enbart webbutbildningen. Några idéer för att söka motverka detta framöver är exempelvis att stärka uppdragets attraktivitet, att röstmottagarna får träffa sina blivande arbetskamrater vid utbildningen och att informera röstmottagarna om vikten av uppdraget samt att skäl till förhinder behöver uppges.

Flera röstmottagare och rösträknare har både muntligt och i enkäten tagit upp att arvudet är för lågt i jämförelse med andra kommuner.

Parallellt med bemanningsarbetet under den intensiva valperioden med förtidsröstning behövde valkansliet tidvis hjälpa arbetsledare med att ringa in ersättare i förtidsröstningen och göra schemaändringar.

### Förbättringsförslag

- Schemaläggningen i förtidsröstningen bör göras i samråd med arbetsledarna samt förtydliga arbetsledarens ansvarar i att hitta ersättare.
- Inför varje val bör arvode och ersättning för röstmottagare ses över för att ligga i liknande nivåer som närliggande kommunen.
- Det bör övervägas hur rollen som ordförande och röstmottagare kan göras mer attraktiv genom att titta på andra kommuners lösningar.
- Det kan vara önskvärt att inför kommande val försöka hitta sätt att förebygga och förhoppningsvis minska antalet sena avhopp den sista veckan.
- Intervjuer av röstmottagare är mycket tidskrävande. Det kan övervägas om intervjuer endast ska ske för förtidsröstning och ordföranden.
- I systemet Kaskelots externa sida använda funktionen att dela dokument så att röstmottagarna kan se dessa.

## Utbildning

### Genomförande

Enligt vallagen ska samtliga röstmottagare i röstnings- och vallokal genomgå en utbildning. Det är upp till valnämnden att sätta ambitionsnivån för denna.

Valkansliet uppnådde målet att utbilda de 645 röstmottagare och rösträknare som arbetade i valen 2022. Därutöver utbildades ytterligare cirka 90-100 personer varav en stor del av dessa var reserver som inte fick jobba på valdagen och en del var personer som avsåg sig sina uppdrag efter utbildningen. 20 röstmottagare utbildades till att vara potentiella ordföranden vid behov.

Utbildningsplanen antogs av valnämnden i juni. Det genomfördes fem typer av utbildningar anpassade efter roller i valen fördelade till 12 tillfällen: två för röstmottagare i förtidsröstningen, ett för ambulerande röstmottagare, två för ordförande, fyra för röstmottagare i vallokal och två för rösträknare, samt ett uppsamlingstillfälle för samtliga roller.

Såväl genomgången fysisk kurs som Valmyndighetens webbutbildning var obligatoriska i Huddinge 2022 för att komma i fråga för samtliga roller.

Valkansliet säkerställde detta genom avprickningar vid utbildningstillfällena och att intyg på genomgången webbutbildning krävdes. Till följd av sena avhopp från röstmottagare efter att sista utbildningen hållits kunde inte reservers deltagande i den obligatoriska fysiska utbildningen krävas utan enbart webbutbildningen.

De fysiska kurstillfällena utgick från Valmyndighetens material samt att valkansliet la till information om lokala instruktioner och säkerhetsarbete. Därutöver tog valkansliet fram en Huddinge-specifik handbok, en broschyr för

röstmottagare som ett komplement till Valmyndighetens obligatoriska handledning.

Utbildare var fyra personer i valkansliet samt en kommunjurist och två erfarna ordföranden för ett valdistrikt. Vid varje utbildningstillfälle redogjorde minst två eller tre utbildare för innehållet. Totalt avsatte valkansliet över 100 timmar i ren utbildningstid och utöver det tid för planering, förberedelser och administration.

Anmälan och administration av utbildningarna utfördes digitalt och möjligheten att byta kurstillfälle innebär att mycket tid lades på kommunikation och administration kring detta.

### Avvikelser

Tanken var ursprungligen att utbildningen skulle innehålla praktiska moment. Dock fanns det i valkansliet inte utrymme för att planera för och genomföra detta eftersom utbildningsplaneringen blev klar sent, precis innan den intensiva valperioden började med förtidsröstning.

Det gjordes endast ett fåtal undantag från att kräva genomgången fysisk utbildning bland de som jobbat i val tidigare och dessa lämnade intyg på genomförd webbutbildning. Detta kan delvis undvikas i kommande val genom att minst två månader innan genomförande besluta om och avisera exakta datum för utbildningarna så att röstmottagarna kan förhålla sig till dessa.

### Reflektioner

Valkansliet inledde utbildningsperioden tre veckor före årets val för att röstmottagarna skulle ha så färsk kunskap som möjligt. Det innebär en hög arbetsbelastning eftersom detta sammanfaller med den mest intensiva valperioden som startar samma dag som förtidsröstningen påbörjas. Planeringsarbetet kring utbildningarna bör påbörjas tidigare.

Valkansliet ägnade ganska mycket tid till administration kring utbildningarna när det gäller anmälan, uppföljning av avprickning och byten av tillfällen.

För att skapa ökad trygghet och gemenskap föreslås att kursdeltagarna indelas efter geografisk placering samt att ordföranden deltar. Ordföranden får utöver detta en utökad utbildning. Detta görs i andra kommuner och föreslås i enkäten.

Det uppdagades en del fel gällande förtidsröster vid onsdagsräkningen som kan förebyggas med utbildning. Vidare måste efterfrågan av material ske i ett förebyggande syfte, inte när det nästan är slut då man riskerar behöva stänga lokalerna, vilket i sin tur påverkar väljarna. När det gäller ambulerande röstmottagare behöver dessa få se materialet som används. Det är även en fördel för röstmottagare i vallokaler att se materialet och konkret öva på hur avprickning och rösträkning sker.

I de ambulerande röstmottagarnas utbildning bör Valmyndighetens riktlinjer kring demens och rätten att rösta tas upp. Det kom till valkansliet in synpunkter från en upprörd anhängig på ett äldreboende som fått rösta på plats, vilket också uppmärksammades i media.

Synpunkter och förbättringsförslag som framkommit i enkätundersökningen bland röstmottagarna angående utbildningen har tagits med i förslagen nedan.

#### Förbättringsförslag

- Lägg till praktiska inslag i utbildningen och ta bort onödiga upprepningar.
- Öka antalet kurstillfällen för att kunna minska grupperna något.
- Ta fram ett manus för avprickning i röstlängden som är obligatoriskt och som de får ta del av vid utbildningen.
- För ambulerande röstmottagare bör ämnet demens och rätt att rösta ingå.
- Placera röstmottagare på kurser indelade efter geografisk placering. Ordföranden ska fortsättningsvis få en särskild genomgång av uppdraget.
- Planera utbildningar och datum ett par månader innan de äger rum.
- Involvera tjänstemän med erfarenhet av att utbilda samt ordföranden.
- Administration kring kurstillfällena bör göras av person(er) som inte utbildar (lokalbokningar, fikabeställningar, material och avprickning).

## Lokaler

Projekt Val 2022 inbegrep uppdraget att säkerställa att det fanns tillgängliga vallokaler och röstningslokaler. Väljarna skulle följaktligen uppleva att de har goda möjligheter att rösta.

Vid val av lokaler behöver hänsyn tas till lagen om förstärkt skydd för väljare vid röstmottagning som innebär ett förtydligande om vikten av att väljaren ska ta sina valsedlar och göra i ordning sina röster i enskildhet. Detta påverkar hur stort utrymme som behövs för de insynsskyddade valsedelsställena och väljarflödet i lokalen.

#### Genomförande

Arbetet med lokaler har främst utgått ifrån att identifiera lämpliga lokaler utifrån lokalisering till distrikt, lämpliga flöden, ökad tillgänglighet samt med hänsyn till covid-19. Involverade i lokalprocessen har besökt valda lokaler och sedan upprättat flödesscheman för bästa möjliga flöden samt med hänsyn till en ökad smittspridning. I relation till lokalerna har även föreslagna förbudszoner för propaganda upprättats. Arbetet med lokaler för valen påbörjades under februari till april av en lokalsamordnare på deltid vid barn- och utbildningsförvaltningen i samarbete med valkansliet. När projektet infördes utsågs i maj en lokalsamordnare på Huddinge samhällsfastigheter (HUSF) att samordna samtliga lokaler. För att samordna lokaler som idrottshallar och bibliotek som kultur- och fritidsförvaltningen (KUF) ansvarar för utsågs en verksamhetsanalytiker/utredare på KUF att ingå i valkansliet.

HUSF hade i uppdrag att anpassa de lokaler som kräver det för att öka tillgänglighet för väljare inför valen 2022 oavsett fastighetsägare. Anpassningarna innebar bland annat att ordna ramper, täckning av golv och fönster, kontrastmarkeringar och extra belysning. Vidare ansvarade HUSF för att ta fram systematiskt brandskyddsarbete, planritningar och situationsplaner samt att se till att det fanns tillfälliga färdtjänst- och handikappplatser utanför utvalda lokaler och tillfälliga parkeringstillstånd till förtidsröstmottagarna. HUSF ombesörjde

lokalernas larm, ventilation och belysning samt hantering av nycklar till lokalerna samt skötte kontakten med skolornas personal för arbete under valhelgen.

Vid eller intill en val- eller röstningslokal får det enligt vallagen inte förekomma propaganda. Valnämnden beslutade att propagandafria zoner kring val- eller röstningslokalerna ska tillämpas vid varje val- eller röstningslokal. Detta innebär att om det bildats en kö till entrén till en val- eller röstningslokal ska partiföreträdare flytta eventuell utdelning av valsedlar till en plats bortanför där kön upphör och inte dela ut valsedlar till väljare som står i kö. De propagandafria zonerna togs fram utifrån varje val- eller röstningslokals egenskaper samt lokalisering. Kartor över dessa zoner ingick i materialet som fanns i lokalerna.

### Avvikelser

Utsedd lokalsamordnare på barn- och utbildningsförvaltningen som inledningsvis ansvarade för arbetet med lokaler hade kvar sina ordinarie arbetsuppgifter, vilket medförde att arbetet med vallokaler inte höll den takt som hade behövts.

I samband med att projektet startade i maj besöktes samtliga lokaler på nytt av projektledare och valkansli för att se till att lokalerna fungerade med tanke på flera faktorer, bland annat för att se hur många insynsskyddade valsedelsställ som lokalerna kunde rymma. Denna inventering innebar att några av lokalerna eventuellt behövde ersättas av andra. Det ledde till ett sent beslut av vilka lokaler som skulle användas. Detta medförde i sin tur att fritidsbokningen på kultur- och fritidsförvaltningen fick besked om vilka idrottshallar som skulle användas först efter att höstterminens halltider fördelats till föreningslivet, vilket skapade extraarbete.

Nyckelhantering skedde sent samt att återrapporteringen av vaktmästare på plats kom sent till valkansliets kännedom, vilket försvårade arbetet och skapade ökad arbetsbelastning för kansliet under valhelgen. Även frågor kring lokaler, larm samt anpassningar har hanterats av valkansliet under valhelgen.

## Säkerhet

### Genomförande

Säkerhet som en del i valplaneringen har fått ökat fokus under senare år till följd av en förändrad omvärldsutveckling. Enligt Huddinge kommuns processkartläggning från 2021 ingår säkerhet som en del i delprocessen Lokaler.

Valsäkerhet är ett samlat begrepp för valadministrationens systematiska arbete med att skydda de uppgifter som ska utföras enligt vallagen och andra valrelaterade författningar. Det handlar om säkerhetsskydd och verksamhetsskydd – men även om skydd mot olyckor, informationssäkerhet, krisberedskap och kontinuitetshantering.

Trygghet- och säkerhetssektionen hade under valen i uppgift att inventera och titta på lokalsäkerheten för utpekade vallokaler i Huddinge utifrån utrymningssäkerhet, fysiskt skydd och brandsäkerhet. Bedömningar genomfördes av cirka 75 lokaler, där några inventerades utifrån en förhöjd riskbild. Pandemiperspektivet beaktades

under processen både ur perspektivet skyddsmateriel och lokalanpassning utifrån smittspridning.

Vidare genomförde trygghet- och säkerhetssektionen en verksamhetsskyddsanalys på valen och en koncentrerad risk- och sårbarhetsanalys utifrån den samhällsviktiga verksamheten valarbete. Slutligen utbildade sektionens chef och en säkerhetskonsult ordförande och röstmottagare i processen kopplat till säkerhet, hot och våld.

Genomförandet har fortlöpt utan några större problem. De åtgärder som genomförts bedöms som tillräckliga. Inga betydande incidenter har inträffat.

Huddinge hade generellt inte långa köer på valdagen. Det uppstod köer till ett distrikt i Segeltorpsskolan och till Utsäljeskolans tillfälliga baracker. Barackerna berodde på ombyggnad av skolan och kommer inte vara kvar vid nästa val.

### Avvikelser

De av valnämnden beslutade propagandafrizoner respekterades inte helt enligt uppgifter som lämnats till valkansliet från val- och röstningslokaler:

- På valdagen utanför Annerstaskolan och Vårbyskolan påtvingades passerande valsedlar från två partier. Partiföreträdarna ombads att flytta på sig. Vid Vårbyskolan behövde väktarteamet kallas in.
- Det förekom att det pratades politik i lokalen på något ställe. Det är viktigt att röstmottagarna känner till att det inte är tillåtet.

I övrigt var det inga direkta avvikelser utifrån säkerhetsperspektivet. Dock hade det varit en fördel om säkerhetsarbetet hade påbörjats i ett tidigare skede samt om en person från säkerhetssektionens linjeorganisation hade arbetat under den intensiva valperioden, vilket inte var fallet på grund av personalbrist och semestrar.

### Förbättringsförslag

- Skapa organisationen för val i god tid för att sätta igång säkerhetsarbetet tidigare och planera bemanningen.
- Ta fram en lathund för hur röstmottagarna bör agera i olika situationer. Information om lathunden bör ingå i utbildningarna.
- Gör en eskaleringsplan för vem/vilka som ska kontaktas beroende på lokalers ägare för att säkerställa säkerheten.
- Att säkerhetssektionen deltar i samtliga utbildningar för ordförande och arbetsledare i förtidsröstningen för att förevisa propagandafrizoner och hur de ska agera vid möjliga situationer som kan uppkomma.

## Logistik

Huvudsakliga arbetsuppgifter inom logistik och material:

- Inventering, iordningställande av valförråd.
- Beräkning av materielbehov.
- Underlag för upphandling av transporter
- Leverans av material till val- och röstningslokaler.

- Scheman för utkörning och inhämtning av material
- Eftervalsarbete: sortering och iordningsställande av valförråd. Rensning av överblivet, ej användbart material, samt inventering inför kommande val.

### Genomförande

För att utföra ovanstående arbetsuppgifter behövs en logistikgrupp bestående av fyra personer som arbetar heltid med start cirka 10 veckor före valdag och avslutar omkring 8-10 veckor efter valen.

Den personal som logistikansvarig hade att tillgå vid val 2022 var sex personer och i snitt två personer per dag under den arbetsintensiva perioden, vilket inte var tillräckligt. Trots brist på personal fullföljdes leverans av material till samtliga lokaler, både förtidsröstning och valdag.

Arbetsbelastningen var mycket hög under de sista veckorna. Slutliga uppgifter om distriktens placeringar i byggnader blev klara sent, en dryg vecka innan valdagen. Detta medförde korrigeringar i utkörnings- och inhämtningslistor samt förändringar i kartunderlag.

Inför Europaparlamentsvalet våren 2024 behövs ett nytt, större valförråd med betydligt bättre in- och utlastningsmöjligheter. En eventuell utökning av antalet distrikt kan inte hanteras i det nuvarande valförrådet. Skillnaden på mängden material i ett val till Europaparlamentet och allmänna val är antalet valsedlar och valkuvert. Den yta som tillkommer vid tre val i stället för ett som vid Europaparlamentsvalet är ett fåtal kvadratmeter. Med tanke på allt som tillkommit de senaste valen (avskärmningar med mera) är denna yta försumbar och ger i nuvarande valförråd inga möjligheter att arbeta effektivt och rationellt.

### Avvikelser

Logistikansvarig hade inte tillräckligt med personal eller personal med bristande kompetens för flera arbetsuppgifter i delprocessen. Detta medförde att logistikansvarig själv fick utföra vissa uppgifter som annan personal skulle utfört. Vidare ledde personalbristen till att logistikansvarigs administrativa arbeten som utkörnings- och inhämtningslistor fick slutföras under stor brådska och var därmed inte av tillfredsställande kvalitet.

Logistikansvarig behövde med den inhyrda personalen ägna mycket tid till instruktioner gällande exempelvis packning av material i rullcontainrar inför utkörning av material lördagen före valdag.

Dag före valdag när distrikten tog emot materialet saknades packlista och omslag för förtidsröster. En förklaring till att omslaget missades var att det vid årets val infördes två sorters omslag i stället för ett omslag som vid tidigare val: ett för förtidsröster och ett för valdagens röster. Det saknade materialet levererades till valdistrikten under eftermiddagen. Under valnatten upptäcktes att det saknades gula kassar, vilket fick lånas av en grannkommun.

Bristen på personal, sent inkommen information, nödvändiga utkörningar till förtidsröstningsställen och en hög arbetsbelastning medförde en ohållbar arbetsbelastning för logistikansvarig.



Inhämtning av materialet på måndagen efter valdagen brast på flera punkter, bland annat lämnades många lokaler med materialet kvar.

#### Förbättringsförslag

- Hitta ett nytt, större valförråd och flytta över materialet
- Återinföra att ordföranden får en samlad pärm med instruktioner till valdistriktet.
- Tillse att logistikansvarig har tillräckliga personella resurser och att utrymme för arbetsledning finns.
- Logistikansvarig ska ha utrymme för att planera för att se till att inhämtning av material på måndagen efter valdagen sker på önskvärt sätt.
- Distriktens placering i lokalerna bör fastställas i ett tidigare skede än en dryg vecka innan valdag då ett sent beslut belastar valkansliet.
- I materialbeställningen till Valmyndigheten öka antalet kassar.
- Större mängd godis till rösträkningen.

## Kommunikation

Här följer en sammanfattad genomgång av de insatser som kommunikationssektionen bistått med för att nå effekt- och projektmål. Arbetet har utgått från de syften och mål som beskrivs i kommunikationsplanen.

#### *Utgångspunkter för kommunikationssektionens valarbete*

Det fanns tre huvudsakliga syften i kommunikationsplanen för val 2022:

- 1) Det ska vara enkelt för alla att veta hur det går till att rösta och de som är röstberättigade ska känna till att de är det. Därför anpassas informationen för olika målgrupper om valen, om var och när man kan rösta samt hur det går till.
- 2) Ungdomar, utrikesfödda samt människor med funktionsnedsättningar behöver möjligheter till denna kunskapsinhämtning och ska därför beaktas särskilt i kommunikationsarbetet.
- 3) Att arbeta förebyggande mot påverkanskampanjer (fake news).

Kommunikationsplanen poängterade fyra huvudsakliga budskap:

- Så här går det till att rösta. Här kan du rösta.
- Din röst har betydelse.
- Rösta i valet till kommunfullmäktige: Kommuner och regioner påverkar din vardag mest. Exempelvis skola, socialtjänst, omsorg och trygghetsfrågor är något som kommunen ansvarar för.
- Du som är utländsk medborgare men har varit folkbokförd i minst tre år i Sverige har rätt att rösta i val till kommun och region.

Budskapen har genomsyrat alla de externa kommunikationsinsatser som gjorts under valarbetet.

Målsättningarna i kommunikationsplanen:

- 1. Utföra insatser som leder till att tillräckligt antal röstmottagare rekryteras löpande.**

Annonser för att rekrytera röstmottagare publicerades löpande på huddinge.se, Insidan, Mitt i Huddinge och sociala medier.

**2. Ökat valdeltagande - ha delat ut 2 000 flyers om vallokaler och förtidsröstning på olika språk senast två veckor före valen.**

Detta gjordes inte. Syftet var att nå personer som inte nås via kommunens andra kanaler.

**3. Nått xxx personer på Facebook/Instagram med riktade valbudskap**

Se avsnitt om sociala medier nedan.

**4. Ökat valdeltagande - dela ut 1 000 flyers med valinformation på event och i olika delar av Huddinge, exempelvis Huddingedagen och i samband med Vårbys 50-årsfirande.**

### Yttre skyltning

Den största arbetsinsatsen för kommunikationssektionen inför och under val 2022 har varit kopplad till valskyltar. Att ta fram yttre skyltar var ett resurskrävande uppdrag då underlaget från tidigare val inte gick att hitta i digital form samt att Valmyndighetens hade en ny grafisk profil sedan förra valet. Vissa vallokaler behövde besökas då dessa var nya eller hade nya och fler distrikt. Att många distrikt nåddes från utsidan av vallokalerna innebar att fler skyltar behövdes.

### Genomförande av kommunikationsinsatser

#### *Sociala medier*

Under valprojektet har flera inlägg gjorts på både Facebook och Instagram. Instagram bedömdes som en bra kanal för att nå förstagångsväljare. Då målgruppen inte följer kommunens Instagramkonto nåddes dock gruppen inte i någon större utsträckning i den kanalen. För att nå ut till förstagångsväljare i sociala medier krävs en större insats.

Sammanlagt publicerades 21 inlägg på Facebook och 11 inlägg på Instagram. Kommunikationssektionen har tagit fram räckvidden för inläggen på Facebook. En del inlägg har nått ut mindre än andra. Populärast var Facebook-inläggen "17 000 personer har redan röstat" och "Värdepapper i din brevlåda" (röstkortet) som hade cirka 4000 visningar vardera.

#### *Andra kanaler*

Det lades under våren upp "puffar" (länk med bild) på förstasidan på huddinge.se som ledde till huddinge.se/val. Under huddinge.se/val (valsidan) har information publicerats med fokus på hur man röstar och vem som får rösta. Valsidan har också haft information till de som ska arbeta i valen.

I kommunens egen tidning *Vårt Huddinge* berördes valen i fyra nummer. Intervjuer har till exempel gjorts med förstagångsväljare på Själdalsgymnasiet. Statsvetaren Marja Lemnes valskola har fått plats återkommande. Även generell information om hur det går till att rösta har fått stor plats. I fyra nummer har valfrågor besvarats av partierna i kommunfullmäktige och alla har fått lika stort teckenantal.

Under våren kommunicerades det löpande om valen utifrån olika perspektiv i kommunens annonser i lokaltidningen *Mitt i Huddinge*. Bland annat om de tre valdialogerna, hur valprocessen går till, förtidsröstning, ambulerande röstmottagare och att rösta genom bud. Det har även här kommunicerats på andra språk.

### *Tryckt material*

Affischer har tagits fram och tryckts för att rekrytera röstmottagare på Södertörns högskola och digitala affischer riktade till förstagångsväljare har skyltats på Servicecenter och på bibliotek.

En 16-sidig broschyr med information om rollen som röstmottagare togs fram och delades ut till röstmottagarna.

Kommunikatörerna har formgivit och tryckt material till vallokalerna och röstmottagarna. I det ingår namnskyltar till röstmottagarna, bordsskyltar med texten "Röstmottagare" och stora affischer med information om varför det är kö. Två banderoller till förtidsröstningen på Folkes har formgivits.

### *Avvikelser*

Under våren planerades det för att skicka ut ett sms till Huddingebor för att informera om vilka som får rösta och hur det går till att rösta. Detta kunde inte genomföras då det uppstod frågetecken kring hanteringen av Huddingebornas personuppgifter.

När projektet inleddes i maj bestämdes att Huddinge kommun skulle följa Valmyndighetens nya grafiska profil, vilket innebar att samtliga skyltar behövde inventeras och nya göras. Inventeringen av skyltbehovet försvårades av att vallokalerna blev bestämda sent och skyltarna skapades utifrån EU-valet 2019 och inte 2022 års behov. Detta ledde till att skyltar för respektive distrikt behövde lamineras och skrivas ut manuellt, som en nödlösning för att spara tid.

### *Handlingsplan för ökat valdeltagande*

*Handlingsplan för ökat valdeltagande* (KS-2021/2417) beskriver vilka grupper som har lägst valdeltagande i Huddinge (baserat på val 2018) och redovisar en handlingsplan för hur dessa grupper kan nås. Handlingsplanen antogs av trygghets- och delaktighetsberedningen (TDB). TDB är ett beredande organ till kommunstyrelsen, med ansvar för invånarnas delaktighet.

Projektplanen för de allmänna valen 2022 förklarar att det är viktigt att kommunens tjänstemannaorganisation "säkerställer en likabehandling av de politiska partierna [...] det är [därför] direkt olämpligt att till exempel ålägga valkansliet uppgifter som innebär att kansliet aktivt ska arbeta för att höja valdeltagandet". Valkansliet har på uppdrag av valnämnden genomfört de insatser som ålagts det i *Handlingsplan för ökat valdeltagande* i syfte att åstadkomma jämlika förutsättningar och möjligheter för invånarna i Huddinge kommun att delta i de allmänna valen 2022. För att säkerställa förtroendet för det demokratiska valsystemet och den lokala valmyndighetens opartiskhet har vissa insatser inom ramen för handlingsplanen flyttats från valkansliet till andra delar av tjänstemannaorganisationen.

Nedan listas föreslagna aktiviteter i handlingsplanen som valkansliet och/eller kommunikationssektionen ansvarade för samt en uppföljningskommentar till vad som har genomförts kopplat till aktiviteten.

<b>Insats för ökat valdeltagande (förslag)</b>	<b>Ansvar</b>	<b>Vad har genomförts</b>
Ökat antal förtidsröstningslokaler med kvällsöppet	Valkansliet	Har genomförts. Totalt utökades öppettiderna i förtidsröstningen med 84 timmar.
Information om val, vallokaler, förtidsröstning på flera språk (även med hörseltolkning och på lätt svenska) på webb, i sociala medier och i samband med events.	Kommunikation Valkansli	Information om valen i sociala medier, huddinge.se, flygblad har delats ut på Huddingedagen och Vårby 50 år. Det har i Mitt i Huddinge annonserats om valen på flera språk.
Info till lokala media om Huddinges arbete för att ge förutsättningar för ökat valdeltagande	Kommunikation	Annonser i Mitt i Huddinge.
Fokus på valen i tidningen Vårt Huddinge utgåvor under 2022.	Kommunikation	Riktade budskap i fyra nummer av Vårt Huddinge, t.ex. valskola, intervjuer med förstagångsväljare. Förtidsröstmottagare i Vårby har intervjuats av Mitt i Huddinge.
Valvårdar språkkunnig personal, med serviceuppdrag i enlighet med förändrade lagkrav. Alternativt förstärkt bemanning röstmottagare.	Valkansli	Valkansliet förstärkte antalet röstmottagare från sju per distrikt till åtta röstmottagare samt en extra rösträknare per distrikt på kvällen.
Utbildning av servicecenter för att ge service till personer som sällan har kontakt med kommunen.	Valkansli	Genomfört. Servicecenter tog emot samtal från allmänheten samt för de som efterfrågade ambulerande röstmottagning.
Kvalitetssäkra tillgänglighet till val- och röstningslokaler, i enlighet med checklista från myndighet för delaktighet.	Valkansli Lokalansvarig	Samtliga lokaler har inventerats och en majoritet av dessa utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.
Ambulerande röstmottagare till särskilt boende och institutioner (lagkrav).	Valkansli	Servicecenter bokade in personer i målgruppen och valkansliet såg till att ambulerande röstmottagning genomfördes. Vidare genomfördes förtidsröstning med begränsat tillträde på sex äldreboenden och en anstalt. På häktet ordnades möjlighet att rösta med budröst.
Rekrytering av röstmottagare med språkkunskaper.	Valkansli	Vid rekrytering av röstmottagare angavs i kravprofilen att det är meriterande med språkkunskaper
Beredskap att ta fram skyltar till val- och	Valkansli Kommunikation	Skyltar har tagits fram men inte på flera språk.

förtidsröstningslokaler på flera språk.		
Beslut att skapa nya mindre valdistrikt till val 2022.	Valkansli	Genomfördes 2021. Antal distrikt ökade från 60 till 64.

I valet till kommunfullmäktige 2022 minskade valdeltagandet från 79 till 74,26 procent, vilket speglar den generella nedgången i Sverige.

### Reflektioner

Kommunikationsplanen färdigställdes i mars men tappade fart till följd av personaländringar på kommunikationssektionen och projektstarten då delvis nya direktiv kom. Inför kommande val behöver projektet starta tidigare. Vilka prioriteringar och avvägningar som ska göras behöver få chans att bollas och konsolideras för bästa resultat.

Gällande arbetet med både yttre och inre skyltning har det kommit synpunkter till valkansliet om att skyltningen inte varit bra och gles. Skyltmaterialet behöver skapas tidigt för att kunna användas som underlag i inventeringen och beställningen av skyltar. För att effektivisera arbetet behöver det inför nästa val finnas tid att trycka generiska skyltar där distriktsinformation går att ha på samma. Detta i stället för att ha en allmän ”vallokal”-skylt med en extra distriktsskylt under. Skyltteamet har rapporterat vissa problem i samband med uppsättningen av skyltar inför valdagen, vilket kunde åtgärdas på plats tack vare skyltteamets fleråriga erfarenhet. Inför nästa val bör skyltteamet vara med under planeringen av skyltningen. Framöver bör det användas stora skyltar med distrikt på likt tidigare val. Inga skyltar mindre än A2 bör användas utomhus. Utanför de större förtidsröstningslokalerna behöver tydliga trottoarpratare eller vepor med öppettider finnas, som kan stå framme även när det är stängt.

Den inre skyltningen har ordförande i distrikten varit ansvariga för, dock har inte skyltningen inomhus använts i den utsträckning som kansliet hade tänkt. Därför är det lämpligt om den inre skyltningen ingår som en del i utbildningen för ansvariga för skyltningen. På så sätt kan vikten av att visst material används på rätt sätt understrykas.

Även om mobiliseringen av väljare för att öka valdeltagandet vilar på de politiska partierna skulle tjänstemannaorganisationens ansvar kunna vara att möjliggöra ett jämlikt valdeltagande för kommunens röstberättigade. Att information om val finns tillgängligt för alla kommunens röstberättigade och att jobba mer aktivt med en handlingsplan för ökat deltagande i valen skulle kunna gynna väljarna och Huddingefamiljen. Den här typen av insatser är lämpliga att arbeta med under lång tid före valen och med långsiktiga mål. Om detta ska göras bör det samordnande ansvaret hållas skilt från valnämnden och dess kansli.

### Förbättringsförslag

- Tillsätta en skyltgrupp som bemannas med kompetens i flödesriktningar, kommunikation, uppsättning av skyltar samt Huddinges geografi.
- Skyltgruppen bör följa upp vari arbetet med den yttre skyltningen har brustit samt påbörja planering och förarbeten med god framförhållning.

- Förbättra den inre skyltningen genom att förtrycka skyltningsunderlag eller att skyltningen blir en del av ordförandes och arbetsledares utbildning.
- Kommunikatörerna bör involveras i planeringen av utbildningarna.
- Börja med förberedelser och planering kring kommunikationen tidigare.
- Göra en större insats för att nå unga via sociala medier som dessa använder.
- Informationskampanj om vallokaler och förtidsröstning på olika språk senast två veckor före valet/valen.

## Service till väljarna

### Genomförande

Inför förtidsröstningsperioden öppnades servicecenters telefonnummer för information om valen till allmänheten.

Totalt fick servicecenter in 734 ärenden med frågor som gällde valen 2022, varav 484 hanterades och avslutades av servicecenter. Av dessa 734 ärenden var 47 bokningsförfrågningar av ambulerande röstmottagning som servicecenter sedan bokade in och skickade till valkansliet. Servicecenter fick in 34 förfrågningar om utskrivning av dublettröstkort.

Utifrån de planerade samarbetena skrevs rutiner, FAQ:s och svarsmallar så att alla medarbetare på servicecenter kunde jobba likadant och så att röstare skulle få samma hjälp och information.

Under valhelgen hade servicecenter öppet för att svara på frågor som gällde valen som kom in. Servicecenter var bemannad med två chefer och sju medarbetare för att hantera kanalerna som var öppna för röstarnas frågor.

### Avvikelser

Servicecenter blev involverad i valarbetet i ett sent skede vilket ledde till sena förberedelser vilket var utmanande för en verksamhet som behöver planera i långa cykler.

Det skedde en informationsmiss vilket innebar att servicecenter inte hade kännedom om att personalen i vallokaler inte kunde se information om väljares valdistrikt, vilket ledde till att väljare blev skickade fram och tillbaka.

När servicecenter tog emot bokningsförfrågningar för ambulerande röstmottagning inträffade att kollegor på servicecenter alternativt Responda (svarstjänst när servicecenter inte är tillgängligt) gett ut numret till valkansliet i stället för att hänvisa tillbaka till servicecenter.

### Förbättringsförslag

- Servicecenter behöver bli involverad i valarbetet i ett tidigare skede.
- Tydligare information om vad som förväntas av dem gällande service gentemot röstmottagare.

- Se till att samtliga internt på servicecenter och till Responda nås av informationen att bokningsförfrågningar för ambulerande röstmottagning görs av servicecenter och inte av valkansliet.

## Förtidsröstning

Förtidsröstningen ökar såväl i Huddinge som i hela landet för varje val. Valkansliet hade tagit höjd för att cirka 50 procent av de röstberättigade skulle kunna komma att förtidsrösta. Öppettiderna utökades med 84 timmar jämfört med valet 2018, med syfte att öka möjligheten att rösta på olika tider och platser. I Huddinges tio förtidsröstningslokaler togs 30 282 förtidsröster emot. Samtliga förtidsröstningslokaler utrustades med dator och skrivare för att kunna skriva ut dubblettröstkort. Totalt skrevs 2 908 dubblettröstkort ut i kommunen.

Som avtalat inhämtade och sorterade Postnord samtliga förtidsröster liksom vid föregående val. Postnord deltog i utbildningarna och informerade om rutiner och blanketter vilket säkerligen bidrog till att inhämtning av röster i röstningslokalerna fungerade smidigt.

Arbetet med förtidsröstningen skiljer sig i karaktär jämfört med valdagen. Eftersom den pågår under tre veckor ställer det krav på lokalerna som används och inte minst bemanningen är resurskrävande. I 2022 års val sysselsattes cirka 60 röstmottagare under förtidsröstningen som valkansliet schemalade och uppdaterade efter ändringar. Ett jourschema upprättades under perioden, som höll öppet fram till 30 minuter efter att den sista röstningslokalen stängde (klockan 20.00). Jour innebar att svara i valtelefonen och i många fall gällde det brist på material, problem med utskrift av dubblettröstkort eller behov av personal.

Det som är svårt rent organisatoriskt är att förtidsröstningen pågår samtidigt som förberedelserna för valdagen går in i sin mest intensiva period. Arbetsbelastningen ökar således dramatiskt så snart förtidsröstningen öppnar. Felaktigheter i röstmottagningen under förtidsröstningen kan i allra högsta grad resultera i ett omval.

De lokaler som använts för förtidsröstningen har fungerat bra över lag, både med öppettider samt tillgänglighet. Önskvärt till kommande val är att ha öppet längre på Karolinska sjukhuset. Vid öppning av förtidsröstningslokalerna var den yttre skyltningen undermålig vilket gjorde att det vid vissa lokaler var svårt att förstå att de var förtidsröstningslokaler. Kansliet beställde då trottoarpratörer med bland annat öppettider, som var önskvärt även vid lokalerna. Valkansliet har även kört ut till lokalerna och kompletterat med viss yttre skyltning.

### *Ambulerande röstmottagning*

Det är lagkrav på att kommunerna ska erbjuda ambulerande röstmottagning. Det innebär att röstmottagare gör hembesök i lag om två och två hos väljare som av olika anledningar inte kan rösta i röstnings- eller vallokal. Den pågår under hela förtidsröstningen och ska också erbjudas under valdagen. Valkansliet hade tagit höjd för att efterfrågan skulle öka i val 2022 jämfört med EU-valet 2019, då det var färre än tio personer som efterfrågade tjänsten. Nio personer rekryterades till ambulerande röstmottagare och utbildades på plats samt genomförde webbutbildningen. Under val 2022 bokade totalt 47 personer röstmottagning.

Mest efterfrågad var servicen på valdagen då fyra ambulerande röstmottagare var på plats och tjänstgjorde från klockan 8.30 till 18.30. Eftersom allt fler efterfrågat tjänsten sedan införandet vid val 2018 är det möjligt att efterfrågan kommer att fortsätta öka i framtida allmänna val.

De ambulerande var förutom hembesök också ansvariga för att genomföra förtidsröstning med begränsat tillträde på kommunens äldreboenden och anstalt. På dessa ställen behövde en person från valkansliet vara med för att vid behov skriva ut dubblettröstkort.

### Reflektioner och avvikelser

Inför öppning hade röstningslokalerna det material de behövde. Dock var det många körningar med material under förtidsröstningsperioden. Det skedde under perioden också många ändringar i röstmottagarnas scheman. Rollen som arbetsledare i röstningslokalen är tänkt att fungera som avlastning för valkansliet, vilket det till viss del gjorde när det gäller schemaändringar och att ringa in vikarier. Dock hade kansliet behövt förtydliga arbetsledarnas ansvar i dessa delar.

Röstningslokalerna bemannades av arbetsledare och en röstmottagare en timme före öppning för iordningställande, vilket visade sig vara för kort tid och många hann inte helt klart med valsedelsställ och skyltar till öppningstiden. I några röstningslokaler fanns inledningsvis brister i iordningställande av möbler och material i lokalen samt skyltning.

De ambulerande röstmottagarna efterfrågade att få jobba fler timmar. Dock behövs resurser vid sjukdom därför kan det vara klokt att behålla fyra team om två personer.

Vid förtidsröstning med begränsat tillträde på äldreboenden och anstalt ska valkansliet inte, som i detta val, behöva vara på plats för att skriva ut dubblettröstkort under perioden utan detta behöver lösas på annat sätt.

Många kommuner anser att det räcker att enbart ha ambulerande röstmottagare som besöker boende på äldreboenden och anstalt istället för att anordna en särskild tid och plats för förtidsröstning på dessa ställen. Detta skulle kräva mindre planering och därmed avlasta valkansliet. Eventuella riktlinjer från Valmyndigheten om detta bör bevakas.

Den tidskrävande uppgiften att informera om och ge samtliga cirka 60 förtidsröstmottagare behörighet till Valmyndighetens system Valid för att skriva ut dubblettröstkort behöver vara klart innan förtidsperiodens början.

Stundtals var arbetet med att svara i valtelefonen mycket intensivt, bland annat för att hitta ersättare vid sjukdom i förtidsröstningen och besvara frågor kring behörighet och handhavande när det gäller utskrift av dubblettröstkort i Valmyndighetens system Valid.

Mot bakgrund av ovanstående kan det övervägas att inför kommande val skapa två separata organisationer: en för förtidsröstningen och en för valdagen. Detta görs redan i exempelvis Stockholm och Nacka. Syftet är att garantera rättssäkerheten om Huddinge behåller nuvarande bemanning av valkansliet. Organisationen som hanterar frågor kopplade till förtidsröstningen bör ansvara



för: lokaler, bemanning (rekryteringsjukanmälan etcetera), schemaläggning, registrering av förtidsröster och jourtelefon under perioden. Organisationen för valdagen bör ansvara för utbildning av röstmottagarna, frågor som rör själva röstningsförfarandet, logistik och förberedelser för valhelg och onsdagsräkning, samt ansvar för jourtelefonen under valhelgen. Alternativt behöver valkansliets totala bemanning förstärkas under perioden.

Valmyndigheten planerar att införa digitala röstkort. Redan vid EU-valet 2024 kommer det att testas i några kommuner, Om detta införs antas det innebära att behovet att skriva ut dubblettröstkort ökar i framtida val.

### Förbättringsförslag

- Skapa två separata organisationer: en för förtidsröstningen och en för valdagen.
- Röstningslokaler bör ställas i ordning dagen innan öppning för att ha allt iordningställt vid öppningstiden.
- Support av IT (Helpdesk) behöver ingå även på helger och mobilt teknisktöd på plats under hela förtidsröstningsperioden
- Avsätta tid innan förtidsröstningsperiodens start för att lämna information om samt ge behörighet till Valid för förtidsröstmottagare.
- Komplettera instruktionen till valsedlarnas placering i valsedelsställen med bilder på placeringen (gäller även till valdistrikten).
- Förbättra den yttre skyltningen, att skyltar med öppettider finns.
- Överväga att till vissa lokaler där möbler saknas köpa in tjänsten att iordningställa material och möblera röstningslokalerna.
- Förtydliga vad rollen som arbetsledare innebär, bland annat ansvar för påfyllning av valmaterial, schemaläggning och att hitta ersättare.
- Från start förse röstningslokalerna med mer valmaterial.
- Förtydliga vid utbildningen av de som arbetar med förtidsröstningen att de alltid måste titta på röstkortet i vilka val som personen har rätt att rösta.
- För att de röstande ska förstå skillnaden på valsedlarna i ställen kan rubriker förslagsvis tillföras respektive "kolumn" i ställen.
- Att röstmottagarna vid förtidsröstning på äldreboenden och anstalt har tillgång till Valid och tar med en skrivare för utskrift av dubblettröstkort.

## Valhelg

### Genomförande

Huddinge kommun har cirka 84 000 röstberättigade. De röstberättigade är indelade i valdistrikt, det vill säga geografiska områden utifrån var de är folkbokförda. Material till de 64 valdistrikten kördes ut på torsdagen och fredagen innan valhelgen. Ordföranden för varje valdistrikt hade innan helgen hämtat röstlängder, nycklar och ett häfte med viktig information från valkansliet.

Valhelgen i Huddinge avlöpte på det stora hela väl. Tidvis var det ett intensivt arbete för valkansliet till följd av att förtidsröstningen och förberedelserna inför valdagen löper parallellt samt på grund av de avvikelser som beskrivs nedan.

### *Valdagen*

Valnämndens arbetsutskott åkte under dagen ut tillsammans med logistikpersonal till samtliga vallokaler.

Fyra personer i valkansliet turades om att svara i valtelefonen på röstmottagarnas frågor. Inledningsvis behövde ersättare ringas in för röstmottagare som inte kommit eller blivit sjuka. Flest frågor från röstmottagare gällde var en viss väljare skulle rösta. Övriga frågor var till exempel kring valsedlar, förtidsröster och budröster. Eftersom det var relativt många frågor från röstmottagare om hur de skulle markera i röstlängden föreslås att återinföra ett särskilt manus för avprickning i röstlängden som användes vid val 2019, med förlaga från Stockholms stad.

### *Valnatten*

På valdagen genomförde valkansliet en kortare utbildning för resultatmottagarna i Sessionssalen. De var till stor del kommunalt anställda, varav några gjorde det för första gången.

De flesta fel som gjordes av röstmottagarna kunde upptäckas av resultatmottagarna. Dock hade det varit en fördel om valkansliet efter inlämning av materialet från resultatmottagarna hade gjort en kontroll av att allt i protokollen var ifyllt och stämde samt tagit kopior på dessa. Några fel behövde korrigeras vid inlämning till Länsstyrelsen på måndagen efter valdagen. Dessa korrigeringar gjordes i samband med att valkansliet, efter att Länsstyrelsen så krävt det, fick vända på samtliga protokoll i kassen för riksdagsvalet, vilket tog flera timmar. Denna anvisning om att sidan 2 i protokollet skulle ligga uppåt saknades i Valmyndighetens instruktion till röstmottagarna i vallokal. I protokollen noterar distrikten händelser under valdagen. Protokollen utgör även en källa till statistik och underlag för att kunna svara på Valmyndighetens enkät.

Ordföranden har rapporterat att det tog mycket lång tid att komma fram på Länsstyrelsens telefonnummer för att rapportera resultaten, vilket orsakades av problem med Länsstyrelsens växel. Resultatmottagningen löpte dock på och fick i enkäten godkänt av de röstmottagare som deltog. Synpunkter på att några resultatmottagare kändes osäkra framfördes av några i enkäten. Det bör övervägas om resultatmottagarna ska utbildas innan valdagen. Eventuellt skulle de kunna delta i ett ordinarie kurstillfälle för att få en helhetsbild av röstmottagaruppdraget och sedan få en fördjupad information i nära anslutning till valdagen.

### *Valsedlar*

Valmyndigheten har rapporterat att flera av de övergripande utmaningarna i val 2022 var kopplade till valsedlarna. Bland annat hade väljare svårt att förstå vilka valsedlar som ska finnas samt att flera partier har flera valsedlar. Det har varit generella problem med valsedlarnas distribution och vad som ska läggas ut. Dessutom har det runtom i landet förekommit att valsedlar flyttas, försvinner, har tagit slut, inte levererats eller inte lagts ut.

### *Sedelräknaren*

Vid detta val liksom tidigare, skickade valkansliet ut en valsedelräknare till samtliga valdistrikt. Användningen av maskinen snabbar på rösträkningen. Det var frivilligt att använda den till rösträkningen. Röstmottagarna var antingen positiva eller väldigt negativa till maskinen. Missnöjet antas till stor del bero på felhantering. Det fanns i varje distrikt en manual över hur sedelräknaren fungerar. Det kan övervägas om ordförande och rösträknare i sin utbildning ska få en demonstration av hur den används.

### *Distribution av valsedlar*

Utskick gjordes till skolornas ansvariga för att säkerställa att personal/vaktmästare för de utvalda vallokalerna skulle tjänstgöra under valhelgen för att vara behjälpliga i valarbetet för röstmottagare samt att ta emot namnvalsedlar för partierna dagen innan valdagen. Utskicken till skolorna innehöll information om gällande arbetstider till ansvariga på skolorna.

Ett alternativ till distribution på lördag före valdag är att tiden när partierna erbjuds lämna namnvalsedlar är på valdagen klockan 07.00 och att röstmottagare är på plats klockan 06.45 för att hinna ställa i ordning material och möblera lokalen. Iordningställandet på valdagens morgon görs i många andra kommuner. Stockholm stad införde till val 2022 en särskild roll för hantering av valsedlar, en valsedelshanterare, vilket har fungerat väl. Valsedelshanterare tar emot, ställer iordning valsedlar både från valkansliet och namnvalsedlar från partier. Denna lösning bör övervägas inför kommande val för att säkerställa ordningen i valsedelsställen.

### *Avvikelser*

Några avvikelser i förhållande till planering inträffade under valhelgen och beskrivs nedan.

- Logistiken kring distribution och mottagande av namnvalsedlar på lördag före valdag var bristfällig. Det brast i informationskedjan till skolorna och på vissa skolor var ingen personal på plats den angivna tiden. Det hanterades genom att stationera röstmottagare på de skolor som saknade mottagare av valsedlar på plats. Namnvalsedlarna till de vallokaler som inte gick att leverera till lämnades till valkansliet som distribuerade dessa.
- Tillgång till enstaka lokaler samt att det fanns svårigheter med identifieringen av vilken den valda lokalen var under valhelgen på Segeltorpsskolan samt Visättraskolan. Ordförande för distrikten har inte haft tillgång till angiven lokal och därför inte kunnat använda de bestämda vallokalerna. Detta löstes genom att ordförande använde en annan lokal i samma byggnad.
- Flera röstmottagare hade svårt att hitta till sina lokaler på skolorna.
- En oförutsedd anpassning av en lokal behövde genomföras under lördagen den 10 september i ett distrikt där man i sent skede ändrat valmöbleringens placering men missat att informera HUSF om nya anpassningsbehov.
- HUSF:s beredskap som hade hand om ventilation, belysning, lås och larm under valhelgen fick en hel del samtal som egentligen var avsedda till verksamhetens personal.

- HUSF:s dörrbevakning i entrédörren på Flemingsberg C sporthall hade inte kopplats ur och Kräpplaskolan var inställd på nattsläckning.

#### Valnämndens preliminära rösträkning/onsdagsräkning

Inför 2022 års onsdagsräkning tog valkansliet höjd för ett ökat antal förtidsröster att räkna. Dels räknas sent inkomna förtidsröster och samtliga inkomna brevröster, dels felaktiga förtidsröster från valdistrikten. Bemanningen förstärktes något jämfört med tidigare val. Valkansliet rekryterade främst personer som jobbat med röstmottagningen på förtidsröstning och valdag, vilket är en fördel då dessa har färsk kunskap. Några tjänstemän rekryterades internt.

Förrättningen hölls i sessionssalen då den är offentlig och därmed öppen för allmänheten. Information om tid och plats anslogs i förväg.

Utbildningen genomfördes en timme före starten av förrättningen. Onsdagsräkningen leddes av projektledaren tillsammans med valnämnden. Det var många förtids- och brevröster att kontrollera och räkna och förrättningen behövde förlängas från klockan fem till klockan åtta.

Inför nästa allmänna val, om trenden med ökad förtidsröstande håller i sig, kan kansliet behöva ta höjd för ett ökat antal förtidsröster till onsdagen och eventuellt fortsätta räkningen på torsdagen.

Chefen för onsdagsräkningen hade tjänstgjort i valkansliet under hela valhelgen. Precis som utvärderingen från 2019 anför vore det en fördel om onsdagschefen är en person utanför valkansliet men som ändå har så ingående kunskaper att hen själv kan utföra utbildningen av rösträknarna.

#### Reflektioner

För att kunna ta fram statistik och lämna svar på Valmyndighetens enkät samt vid behov granska protokollen hade det varit en fördel om kopior på protokoll från onsdagsräkningen hade tagits.

#### Förbättringsförslag valhelg och onsdagsräkning

- Ta fram kartor över distrikten och lokalernas lokalisering samt översiktskartor till vallokaler för att kunna hänvisa väljare rätt.
- Logistiken kring distribution av namnvalsedlar behöver ses över och behandlas av valnämnden.
- Säkerställa att information gällande tider och vad som förväntas under valhelgen når fram till både partierna och skolans personal.
- Ett konkret förslag för att underlätta ovanstående är att införa rollen ”valsedelshanterare” i respektive vallokal.
- Se över nuvarande namngivning av lokaler så att de lättare kan hittas.
- Tidigare hantering av nycklar till lokaler.
- Vid behov använda sms för att kommunicera med ordföranden i distrikten.
- Det bör övervägas om resultatmottagarna ska utbildas innan valdagen.
- Ta kopior på protokollen från valnatt och onsdagsräkning.

HUSE

- Se till att belysning för vallokalerna, även utomhus är på under valhelgen.
- Se till att dörrbevakningar till samtliga vallokaler har kopplats ur.

# Utvärdering av organisationen

Nedan utvärderas projektorganisationen av de allmänna valen 2022 som inleddes i maj och därefter beskrivs organisationen före projektets start.

## Projektorganisationen

### Styrgruppen

Efter det att projektet inleddes i maj gick kommundirektören ut till cheferna i kommunledningsgruppen och underströk *dels* valprojektets betydelse för hela kommunkoncernen, *dels* att projektet hade fulla mandat för att ta de beslut som krävdes och vidta de åtgärder som erfordras för att projektet skulle lyckas. Styrgruppens del i valarbetet bör ses i ljuset av att referensramen är perioden maj till och med mitten av september samt att den inte fanns när valarbetet påbörjades.

På det stora hela fungerade upplägget med en projektledare och styrgrupp väl. Detta trots ett byte av projektledare precis före sommaren. Arbetet med att lista, redovisa och åskådliggöra valprojektets olika beståndsdelar samt status i projektet i ett så kallat GANTT-schema uppskattades av kommunledning och styrgrupp.

För projektet och i det faktiska styrgruppsarbetet var det en framgångsfaktor att ha med chefer med såväl högre beslutsmandat som direkt faktakunskap kring kommunikation, trygghet och säkerhet med mera. I den här delen var det vidare tydligt att arbetet i styrgruppen kunde bedrivas snabbt, effektivt och med korta beslutsvägar när det fanns med representation från kommunledningskoncernens styrgrupp (i form av förvaltningsdirektörer). Samtliga medlemmar i styrgruppen har uttryckt att projektorganisationen har fungerat mycket väl.

Lokalfrågorna utifrån ett säkerhetsperspektiv var inför detta val extra viktiga på grund av en delvis ny hotbild som ledde till att Valmyndigheten hade utökade förväntningar på kommunerna. I arbetet med lokalerna var HUSF:s VD:s deltagande i styrgruppen av stor vikt för att i ett sent skede se till att en lokalansvarig på heltid kunde tillsättas.

### Valkansliets samarbete och arbetssätt

Projektstarten innebar att valarbetet tog ökad fart och innebar att det fanns en styrgrupp med resursägare som dels kunde ”ta hem” frågor och problem, dels kunde skjuta till resurser när så krävdes.

Samarbetet inom valkansliets olika områden fungerade väl trots hög arbetsbelastning. Arbetet har skett med en öppen dialog och transparens. Deltagarna i gruppen har hjälpts åt och bidragit med sin kompetens för att nå gemensamma mål.

Valkansliet införde i maj täta, till en början dagliga, avstämningar med avrapporteringar med begränsad talartid. Möjligheten att ta upp brådskande frågor och sedan behandla dem separat fungerade väl och bör tas med till nästa val.

Valkansliet har sinsemellan samarbetat nära. Aktiviteter lades in av ansvariga för planerade uppdrag i valkansliets Teamsgrupp (en slags kanban-tavla). För varje uppgift angavs vilka som var utförare och vad som skulle prioriteras genom att sätta deadlines. Detta fungerade väl som stöd för projektgruppen. Aktiviteterna som planerades var relevanta och genomfördes. Endast tidsbristen gjorde att vissa planerade uppgifter fick flyttas fram eller genomföras av andra än enligt plan.

I arbetet kring rekrytering/bemanning samarbetade valkansliet med HR-avdelningen kring arvoden, vilket fungerade väl. Valkansliet har även samverkat med interservice och it-support.

När det gäller samarbete med externa parter som Postnord har det löpt på smidigt.

Det fanns svårigheter i kommunikationen med inhyrd personal under arbetet med logistik, vilket tas upp i det områdesavsnittet.

### Organisation före projektets start

Tanken var från början att bygga upp en liknande organisation som föreslogs i rapporten från 2021. Mot bakgrund av detta efterfrågade administrativa avdelningens dåvarande chef i början av år 2022 och något senare valkansliets chef resurser till valkansliet från andra delar i kommunen, bland annat en bemanningsansvarig och en lokalansvarig. Dock fanns betydande problem med att få stöd och resurser till valarbetet. I stora delar av kommunorganisationen fanns en besvikelse över hur personal hade behandlats vid föregående val, vilket återspeglades i starten av 2022 års valarbetet.

Valkansliet bestod i början av året, när valarbetet inleddes, endast av chefen för valkansliet och en valsamordnare samt en lokalansvarig på deltid. Som logistikansvarig timanställdes en pensionerad kommunanställd.

### Reflektioner och avvikelser

Som beskrivits ovan hade valarbetet fram till dess att ett projekt infördes bristande resurser och mandat. Det var initialt svårt att få tjänstemän från olika delar av kommunkoncernen engagerade i årets val. Flera medarbetare som haft negativa erfarenheter från tidigare val bad uttryckligen om att inte involveras i valarbetet. Till det dåliga ryktet kring valarbetet kom två chefsbyten som ägde rum vid årsskiftet och strax därefter som innebar att det påbörjade arbetet avstannade. Härtill kommer att chefen för valkansliet inte hade arbetat med val tidigare. Dessutom saknade chefen för valkansliet ett chefsmandat och/eller stöd av högre chef som kunde driva kansliets frågor och behov i olika forum (till exempel kommunledningsgruppen – dit chefen för valkansliet saknade tillträde).

När val 2022 blev till ett projekt i maj medförde det en nödvändig men likväl en avstanning i valkansliets samtliga delprocesser eftersom introduktion och överföring av information samt rapportering till styrgruppen behövde göras.

Det kan betraktas som en riskabel lösning att ledningen gav uppdraget att överta ansvaret för valarbetet till en nytillträdd administrativ chef, utan kontaktnät i kommunen och med ett grunduppdrag att ta hand om en enhet med betydande organisatoriska och personella problem.

Trots att resurser tillfördes vid projektstarten kom det i ett sent skede. Den intensiva arbetstakten som valkansliet hade under fyra veckor innan valdagen ledde till exempel till att det inte planerades för utbildningarna i tillräckligt god tid samt att vissa delar som skyltning och logistik hade kunnat förberedas bättre. För valkansliets materialansvarige medförde bristande personalresurser stress och några missar gällande materialet.

I tidigare val har Huddinge kommun, liksom i många andra kommuner, haft en valorganisation utifrån linjeorganisationen som arbetar med val. Dock har detta sätt att organisera val tidigare inneburit negativa erfarenheter då de personella resurserna inte varit tillräckliga. Att arbeta i projektform med en styrgrupp har visat sig vara mer effektivt gällande avsättandet av personella resurser. Val bör inte enbart vara en angelägenhet för den administrativa sektionen utan för hela kommunen. Vidare bör det ses som en kontinuerlig process och **inte** som en särskild händelse vart fjärde år.

Utifrån erfarenheterna från detta val samt för att förbättra kontinuiteten är slutsatsen att valkansliets nyckelroller i första hand inte bör bemannas med konsulter utifrån utan av anställda i kommunen. Detta eftersom val är ett återkommande arrangemang där tidigare erfarenheter i området är mycket värda. Dock fungerade den konsult som hade administrativa uppgifter avseende rekrytering och bemanning väl.

Det är önskvärt att den som projektleder arbetet tillsätts tidigt och är densamma hela perioden. Nyckelroller som bör bemannas av anställda på kommunen i tidigt skede är: bemanningsansvarig, lokalsamordnare, logistikansvarig och kommunikatör(er). Lokalsamordnaren bör bemannas av en tjänsteman med kompetens om kommunens lokaler. Logistikansvarig behöver få de resurser som krävs då det är enorma mängder material som hanteras. Vidare behöver skyltorganisationen förstärkas i ett tidigare skede.

Valarbetet består av många administrativa uppgifter, särskilt i arbetet med bemanning, rekrytering, utbildning och eftervalsarbete. Därför behövs en administratör under hela perioden. Utöver nyckelrollerna i valkansliet bör det under den intensiva valperioden finnas extra personal som hanterar material och administration samt tar hand om diverse oförutsedda uppgifter. Gällande dessa resurser finns inget hinder för att ta in konsulter eller anställda under viss tid.

Behovet i eftervalsarbetet är större än man kan tro och efter den intensiva valperioden behövs viss återhämtning. Logistikansvarig samt en inhyrd resurs behövde hantera materialet under två månader. Förutom det är den mest betungande delen i eftervalsarbetet administrativa frågor kring arvoden. Till det kommer slutrapportering och hantering/arkivering av överblivet material.

### Ökat valdeltagande

Den tidigare omnämnda *Handlingsplanen för ökat valdeltagande*, som utarbetats på uppdrag av Trygghets- och delaktighetsberedningen (TDB), är ett exempel på en del i valarbetet som skapat problem på grund av orealistiska förväntningar. I handlingen finns bland annat ett "Förslag till insatser för ökat valdeltagande i Huddinge kommun 2022". Några av dessa tas upp i avsnittet Kommunikation. Meningsskiljaktigheter mellan politiker och tjänstemannaorganisation kring



uppdragen i handlingsplanen uppkom. En av stötestenarna blev valdialogerna i utsatta områden.

Det kan i efterhand konstateras att TDB, i egenskap av beredning, svårligen kan anses ha haft mandat att ge tjänstemannaorganisationen i uppdrag att bedriva den typ av aktivt valarbete som förespråkades i handlingsplanen. Vidare bör valdialogerna diskuteras eftersom det går att ifrågasätta dialogernas värde utifrån den tid, det arbete och de kostnader som dialogerna gav upphov till.

Det är viktigt att kommunen framgent håller isär det politiska arbetet, som de folkvalda ska stå för i syfte att bilda opinion och vinna röster, och tjänstemannaorganisationens arbete i syfte att skapa förutsättningar för att val ska kunna genomföras på ett rättssäkert, effektivt och transparent sätt.

Ansvar för ökat valdeltagande och dess handlingsplan bör inte ligga på valnämnden och dess kansli utan i en annan del av organisationen. Den bör vara skild från organisationen som planerar och genomför val. Insatser för ökat valdeltagande bör ses som ett långsiktigt arbete som med fördel bedrivs mellan valen och/eller minst ett år innan ett val. Inför ett sådant arbete bör eventuell handlingsplan lämpligen beredas och förankras i tjänstemannaorganisationen.

## Förbättringsförslag

- Valarbetet behöver startas upp omkring ett år innan ett val ska genomföras.
- Ta fram ett styrdokument eller manual som beskriver hur Huddinge ska genomför valen, vilka funktioner som ska finnas, hur ett valarbete ska se ut och hur det ska bemannas.
- Ovanstående kan med fördel göras med utgångspunkt från den genomarbetade rapporten *Genomföra allmänna val i Huddinge kommun* med processkartläggning som togs fram 2021.
- I en del av styrdokumentet bör det tydligt framgå vilka funktioner som ska finnas representerade i ett valarbete och vad respektive funktion ska ha för uppgift och mandat.
- Ansvar för genomförandet av val behöver fördelas på hela den kommunala förvaltningen
- Bemanningen av valorganisationen behöver vara förankrad och beslutad i god tid före uppstart. Nyckelroller bör i första hand utses utifrån efterfrågad kompetens och tidigare erfarenheter av val samt innebära ett frigörande av ordinarie arbetsuppgifter.
- Inför uppstart bör man samla de tjänstepersoner som ska jobba med val och ha en ”kick off” och gå igenom tidplan och övergripande mål för uppdraget.
- Under den intensiva valperioden finns det ett behov av ett förstärkt valkansli med extra resurs(er) som knyts till kansliet för att utföra oförutsedda uppgifter
- Eftervalsarbetet behöver planeras för att såväl materialhantering samt som det administrativa arbetet utförs av två personer inom vardera områden på heltid.
- Om kommunens politiska ledning har ambitioner att jobba mer aktivt för ökat valdeltagande bör det ses över var i organisationen frågan ska ligga.

## Enkät till röstmottagare

En del i utvärderingen av val 2022 är en enkät till samtliga röstmottagare och rösträknare som tjänstgjort i valen. Resultatet har gett synpunkter och förslag på vad som kan förbättras till kommande val. Flera förslag i enkäten har tagits upp i respektive avsnitt.

Enkäten till de röstmottagare och rösträknare som jobbat i val 2022 mejlades ut via enkätverktyget Esmaker två veckor efter valdagen. Svaren kan inte knytas till e-postadressen.

Enkäten besvarades av 451 av 644 personer eller cirka 70 procent. Av de som svarat är 64 procent röstmottagare, 14 procent vice ordförande och 10 procent rösträknare. De flesta frågor var obligatoriska.

Nedan redovisas en sammanställning av de viktigaste svaren i enkäten.

### Utbildning

Nedan är svar på frågor kring utbildningens olika delar: webbutbildning, kurstillfälle och skriftliga handledningar.

- 62 procent av dem som svarat är mycket eller ganska nöjda med det fysiska kurstillfället.
- 48 procent svarar att de hade stor nytta av valmyndighetens utbildning och 41,5 procent ganska stor nytta.
- Valmyndighetens handledning anser 43 procent respektive 38 procent att de hade stor eller ganska stor nytta av.
- 77 procent svarar att de hade ganska stor eller stor nytta av kommunens broschyr för röstmottagare.
- I kommentarerna framkom att flera saknade praktiska övningar och upplevde upprepning av innehåll i webbaserad och fysisk utbildning.

### Samarbetet mellan röstmottagarna på valdagen

- 72 procent anser att samarbetet mellan röstmottagarna i lokalen fungerade mycket bra och 23 procent ganska bra. Ett fåtal svaranden anger att enstaka personer har fungerat mindre bra att samarbeta med.
- Hela 91 procent av svaranden skulle kunna tänka sig att jobba som röstmottagare vid kommande val.

### Instruktioner

- 77 procent är ganska eller mycket nöjda med de lokala instruktionerna.

I kommentarerna anges ett antal önskemål angående instruktioner, bland annat:

- tydligare information och bilder på valsedlarnas ordning i respektive ställ
- en uppdaterad karta över adresser till vallokaler (särskilt över området man själv är i)
- pärm till ordförande med mer utförlig information

### Lokaler

Röstmottagarna är i stort sett nöjda med lokalernas storlek och hur de placerat insynsskyddade valsedelstätt och gröna skärmar. En del önskar dock mer utrymme och framför allt önskas tillgång till paus- eller köksutrymme i de lokaler som inte haft det. Flera vill ha bättre skyltning och några fler valsedelstationer. Ett fåtal vill ha bättre ventilation som var dålig i en röstningslokal samt i ett fåtal vallokaler. 78 procent anser inte att vallokalen behöver bytas ut vid framtida val medan 14 procent anser att den behöver bytas ut.

#### Propagandafri zon

Av de som kände till kartan med propagandafri zon kring vallokalen svarar 42 procent att den var till hjälp. Svaren indikerar att den inte var känd bland alla.

#### Förbättringsförslag för förtidsröstningen

- Förlänga tiden för iordningställande av lokalen första dagen
- Bättre skyltning
- Göra det smidigare att skriva ut dublettröstkort i Valid
- Ett valsedelstätt till
- Sätta upp skylt med öppettider
- Lägg till en instruktion för kontroll av nummer på kuverten
- Önskvärt med mer utrymme i lokalerna
- Tillgång till lunchutrymme, bättre ventilation och städning på ett ställe
- Använda en röstmottagare till "inkastare" på fler ställen
- Ytterligare förstärkning för hantering av långa köer sista dagarna där det är många som röstar

#### Övriga synpunkter och förbättringsförslag

- Ett återkommande behov är att ringa för att ta reda på medborgares rätta valdistrikt - annan lösning?
- Information om hur man röstar bör finnas i lokalerna
- Möjlighet att ställa i ordning valsedelställen tidigare så att det är klart till kl. 08.00
- För lite betalt för en lång dag
- Ha en uppdaterad karta med adresser till samtliga lokaler, med korrekt benämning av klassrum
- Positivt med förstärkning av rösträknare
- Smörgås och varm dryck till kvällen
- Ange samma tid på lördagen för avlämning av namnvalsedlar till "vaktmästarna", partier och ordföranden
- Långa köer uppstod vissa tider (gäller vissa lokaler)
- Mycket långa köer på valnatten till att ringa in valresultatet till Länsstyrelsen

#### Synpunkter och förslag inom valmyndighetens område

- Rörigt att gå bakom två skärmar
- Minska antalet valsedlar
- Större och bättre kuvert
- Inför digitala val

## Slutsatser och rekommendationer

Erfarenheterna av detta val visar att organiseringen av val är viktig. Allmänna val är något som berör hela kommunen. Arbetet med att planera och genomföra ett val har vuxit i omfång i takt med ökade lagkrav och ökad förtidsröstning. Huddinges magra och icke konsekventa bemanning av valorganisationen under våren 2022, då merparten av planeringen inför val borde skett, medförde att mycket påbörjades i ett sent skede. Detta ledde till en hård belastning på valkansliet under den mest intensiva valperioden. Bristen på utrymme för planering ledde till akututtryckningar och några missar.

Slutsatsen är att valorganisationen behöver planeras för och bemannas i god tid innan val. Valarbetet behöver startas omkring ett år innan ett val ska genomföras. Inför kommande val behöver kommunen ta fram ett styrdokument som beskriver och reglerar hur Huddinge ska genomföra valen och besluta om hur organisationen ska se ut. I detta arbete finns goda idéer i rapporten *Genomföra allmänna val i Huddinge kommun* från 2021. I den beskrivs samtliga delprocesser och vilka roller som ska vara involverade i respektive process. I detta val har projektformen visat sig fungera väl. Inför kommande val bör styrgruppen se till att tillräckligt med personella resurser avsätts. Viktigt är att så långsamt som möjligt valkansliets nyckelroller tillsätts för hela perioden och med hänsyn till att val är ett återkommande arrangemang där tidigare erfarenheter av val är mycket värda.

Trots ovanstående genomfördes val 2022 på ett rättssäkert sätt utan några betydande incidenter. Vill kommunen ha bättre kontinuitet och personal som arbetar återkommande med val förutsätts dock att resurser till en hållbar valorganisation avsätts.

För att undvika felaktigheter och öka effektiviteten i de båda processerna under förtidsröstningsperioden bör det övervägas att inför kommande val skapa två separata organisationer: en för förtidsröstningen och en för valdagen.

Viktiga medskick i bemanningsarbetet är att tidigt och i första hand satsa på att rekrytera ordföranden och ha en rejäl mängd utbildade reserver för samtliga roller samt att många avhopp av röstmottagare sker sent.

Med hänvisning till kommentarer från röstmottagarna i enkäten samt de felaktigheter som uppdragats har det framkommit att kommunens utbildningstillfällen behöver innehålla mer praktiska inslag. Detta för att ge röstmottagarna mer förståelse för arbetet i praktiken, se materialet och förstå hur det används.

Syftet med förbättringsförslagen som tas upp i rapporten är att ta med sig dessa i planering och genomförande av kommande val. Valnämndens utvärdering har separerats från tjänstemannarapporten. Dock kan konstateras att flera avvikelser och förbättringsförslag tas upp i båda dokumenten. Det kan förklaras av ett transparent samarbete med valnämndens arbetsutskott som också deltog under valdagen.

Valmyndigheten har planer på att framöver digitalisera röstkort och så småningom röstlängder. Det är viktigt att bevaka frågornas utveckling och anpassa valorganisations resurser efter detta. Vidare är deltagande i valnätverk med andra kommuner ett sätt att fånga upp bra exempel på arbetssätt och lösningar.

Europaparlamentsval har visserligen normalt sett lägre valdeltagande än allmänna val men det innebär lika mycket arbete. Med andra ord behövs det till kommande val 2024 en nystart med en genomtänkt valorganisation.

Att se över valdistrikten görs mellan varje val för att se om det behövs en ändring till följd av ett ökat antal röstberättigade. Det är inte troligt att en ändring behöver göras till kommande val utan nästa översyn bör göras efter 2024, i god tid innan allmänna valen 2026.

## Bilaga: Valnämndens utvärdering - synpunkter och förslag

Valnämnden beslutade 26 oktober 2022, § 6, att lämna synpunkter på valet som en egen del som ska ingå i slutrapporten om valet. Slutrapporten om valet i sin helhet behandlas av den nya nämnden i början av år 2023.

Valnämnden i Huddinge konstaterar att i stort sett gick det allmänna valet 2022 i kommunen bra. Förtidsröstningen hade generösa öppettider. Ingen blev nekad att rösta. Röstmottagningen gick enligt plan och inga betydande incidenter inträffade. Huddinge hade generellt inte långa köer.

Nedan lämnar valnämnden efter ämnesområde synpunkter samt förbättringsförslag till nästa val.

### Logistik

Allt material fanns på plats på valdagen.

### Synpunkter och förbättringsförslag

- På lördagen före valdagen när distrikten tar emot materialet saknades packlistan (en förteckning med allt material) och påsar för förtidsröster. Dessa levererades under eftermiddagen. Detta borde ha aviserats till de berörda, förslagsvis via sms.
- Eftersom flera ordföranden saknade pärmen som de fått tidigare år föreslås pärmen återinföras.
- Komplettera instruktionen till valsedlarnas placering i valsedelsställen med bilder eftersom problem med bokstavsordning för namnvalsedlar uppstod när det gäller ”övriga partier.”
- Större mängd godis till rösträkningen. Vid årets val var det för lite, mängden hade minskats jämfört med föregående val.
- Se över om det är möjligt att hitta ny lokal för valförrådet. Det finns idéer om en ny lokal längs Glömstavägen.
- Tillse att materialansvarig har tillräckliga personella resurser. Vid årets val hade fler personer behövts de sista veckorna före valet.
- Ett antal distrikt rapporterade att valkuverten var för små. Detta behöver förmedlas till Valmyndigheten.

### Synpunkter och förbättringsförslag avseende partiernas distribution av namnvalsedlar

- Fungerade inte som det var tänkt på grund av att skolpersonal inte fanns på plats. På vissa ställen lämnade partierna valsedlarna i ett distrikt. Det ledde till att några distrikt blev utan namnvalsedlar på lördagen och fick justera det först på valdagen.
- Några partier lämnade namnvalsedlar till kommunhuset som distribuerades till vallokaler av valkansliet.

- Logistiken kring distribution av namnvalsedlar behöver inför kommande val ses över och behandlas av valnämnden. Det är nödvändigt att partierna lämnar sina namnvalsedlar innan dess att ordföranden ska ställa i ordning dessa tillsammans med övrigt material i vallokalen på lördag före valdag.
- För att säkerställa att informationen till partierna förstås bör det förutom mejl kallas till ett möte för att gå genom viktiga punkter och erbjuda möjlighet till dialog.

## Lokaler

### Synpunkter och förbättringsförslag

- Att skolpersonal/vaktmästare skulle vara på plats på lördag före valdag för att öppna vallokalerna för distrikten samt för partier som distribuerade namnvalsedlar fungerade på vissa ställen men inte på gymnasierna och på några grundskolor, totalt omkring åtta skolor. Detta medförde extra belastning på valtelefon och valkansli. Kommunikationen till vaktmästarna behöver förbättras.
- Vid namngivning av lokal på skolan, ange nummer på själva klassrummet i stället för beteckning på den klass som vistas i rummet. Vid årets val hade till exempel lokalen märkts med "klassrum 4A" men klass 4A hade under sommaren blivit klass 5A, vilket gjorde att man hade svårt att hitta rätt lokal.
- Röstmottagarna bör i vallokalerna få tillgång till köksutrymme och möjlighet att göra kaffe. Detta bör skolpersonalen kunna se till vid nästa val.

## Valdagen

Valdagen fungerade väl i stort.

### Synpunkter och förbättringsförslag

- I Källbrink hade fel distrikt fått fel nyckel och röstlängder, vilket löstes genom att byta nycklar och röstlängder.
- I vallokalen i Sjöängen var det en vägg som inte gick att öppna.
- Vid besök i lokaler kunde valnämndens arbetsutskott konstatera att vissa hade fått bra ordning gällande valsedsställ medan andra hade lite svårare med ordningen på valsedlarna.
- Till valdistrikten i Vretskolan och Östra grundskolan var det dåligt skyltat och väljarna fick gå omvägar.
- I två vallokaler saknades inledningsvis valsedlar från ett parti. Detta löstes genom lån från grann-distrikten.
- Väljare som tidigare brukat rösta på Södalsgymnasiet fick i årets val rösta på Tomtebergskolan på grund av ändrade valdistrikt som beslutades 2021. Det medförde att en del behövde gå en längre sträcka än tidigare.
- Se till att samtliga bommar och dörrbevakningar av väggar som ska öppnas inför valdagen. Vid Solfagraskolan var bommen stängd.

## Kommunikation

### Synpunkter angående skyltar

- Vid Solfagraskolan fanns inledningsvis inga skyltar.
- På skyltar med namn på distrikten stod inte "Val 2022" med, vilket gjorde dem svårbegripliga.
- För små skyltar i format A4 och A3.
- Dålig placering av skyltar, till exempel vid Tomtbergaskolan och Trångsundsskolan. Vaktmästaren i Trångsundsskolan satte upp egna skyltar.

### Förbättringsförslag:

- Förbättrad skyltning och större skyltar behövs. Yttre skyltar bör placeras där folk rör sig när de ska ta sig till vallokalen.
- Till förtidsröstningen behövs gatupratere med större affischer i A1-format.
- Namnge lokalerna på ett sätt så att det går att hitta dit, till exempel se över namngivning av Segeltorpsskolan och Rönnen.
- Kommunera med ordföranden under valhelgen via sms (till exempel avisera om påsar saknas).

## Säkerhet

Några mindre händelser inträffade på valdagen men ingen allvarlig. Följande händelser inträffade:

- De beslutade propagandafrizonerna respekterades inte helt:
  - Utanför Annerstaskolan påtvingades passerande valsedlar från två partier.
  - Det förekom att det pratades politik i lokalen på något ställe. Det är viktigt att röstmottagarna känner till att det inte är tillåtet.
- Angående information om partiernas klädsel vid utdelning av valsedlar: ett parti påstod att man inte fick ha jackor med partisymboler. Det är viktigt att vara tydlig i informationen som går ut.
- En väljare som hade svenskt pass men inte rösträtt fick inte rösta och blev upprörd. Enligt uppgift från valdistriktet hade personen ifråga vid kontroll i Valmyndighetens register inte rösträtt.
- En begäran att fotografera valsedelsloggen kom in. Valsedelsloggarna bör arkiveras.
- Partiet Medborgerlig samling uppgav att de nekades att kontrollera valsedelsställena. Den information som nådde valkansliet kring ett sådant fall är att förfrågan gjordes och att partiföreträdaren ombads vänta till dess att väljarna som stod på tur röstat men att partiföreträdaren inte accepterade att vänta.
- Det uppstod köer till ett distrikt i Segeltorpsskolan och till Utsäljeskolans tillfälliga baracker (de senare tas bort till nästa val).

### Förbättringsförslag



- Förtydliga informationen om propagandafri zon till partier vid ett möte och i utbildning av röstmottagare, särskilt ordföranden.

#### Bemanning och rekrytering

Valkansliet uppnådde full bemanning i samtliga val- och röstningslokaler.

- Det kan konstateras att det förekom många sena avhopp av röstmottagare som avsåg sitt uppdrag, särskilt sista veckan. Det bör övervägas hur detta kan förebyggas, bland annat genom att informera om uppdraget och att röstmottagare behöver ange anledning till eventuellt avhopp.
- I enkäten till röstmottagare framkommer ett visst missnöje med arvodesnivån för röstmottagare.

#### Utbildning

- Fungerade bra i stort.
- Till kommande val bör praktiska övningar genomföras, särskilt gällande förtidsröstningen, för att minska antal fel.

#### Valnatt och valnämndens preliminära rösträkning

Dessa fungerade enligt plan.

- Vid onsdagräkningen beslutades det att fortsätta förrättningen efter klockan 17 och fortsätta till klockan 20.

#### Förtidsröstning

- Leverans av partiernas namnvalsedlar behöver ses över. Valsedlarna behöver kunna lämnas innan förtidsröstningen börjar så att röstmottagare hinner lägga ut valsedlarna innan lokalerna öppnas för väljare.
- IT-supporten (Helpdesk) behöver ingå i förtidsröstningsperiodens helger.
- Ritningen med ordning i valsedelsställen som fanns i lokalerna fungerade inte. Detta behöver ses över till kommande val.
- Valkansliet behöver påtala att den som är arbetsledare också ansvarar för att kontakta valkansliet i god tid när man märker att det börjar ta slut på valmaterial i lokalen.
- En större mängd valmaterial ska köras ut från början till lokaler för förtidsröstning så att valkansliet inte behöver göra ”brandutryckningar” för att lösa materialfrågan. Detta också är kopplat till det som står i punkten ovan.
- Förtydliga vid utbildningen av de som arbetar med förtidsröstningen att de måste titta på röstkortet i vilka val som personen har rätt att rösta. Vid onsdagsräkningen upptäcktes en del märkliga fel gällande förtidsröster som hade kunnat undvikas om röstmottagarna hade skött sitt uppdrag ordentligt.

### Synpunkter till Valmyndigheten

Valnämnden beslutade den 26 oktober 2022, § 3, att lämna ett antal synpunkter på valet till Valmyndigheten eftersom dessa områden anses vara inom myndighetens ansvar. Följande synpunkter lämnades in:

- Det upplevs som rörigt att behöva gå bakom två olika skärmar.
- Kuverten skulle behöva vara större och av bättre kvalitet.
- Valnämnden ställer sig bakom Valmyndighetens förslag att se över valsedelssystemet.
- Information i vallokalen, via till exempel en QR-kod, om hur det praktiskt går till att rösta.